

WAR THEMA ON ANNE FRANK'S DIARY

Anne Frank Güncesinde Savaş İzleği

Meryem NAKİBOĞLU¹

Abstract

War has an impact on humanity and also especially children, It leaves deep psychological scars irradicably on children's moods and the scars never disappear in children's lives lifelong. The war has permanent damage impact on children and effects psychologically, traumatically, physically. One of them is 13 years old, originally Jewish and daughter of German Mother Anne Frank who has faced all these problems and experienced Second World War and Hitlerite Germany. Anne Frank is just one example of children who are had to live like prisoners in-house and her life was enserfed instead of living life to the fullest. As it was in the past, nowadays many wars are created and millions of children's live send because of greedy and profits of governments all around the World. In this article Hitlerite Germany, Jewish People's social conditions and exiles, burning book which is belong to Jewish Poems, the difficulty encountered, Anne Frank, her house which was she hidden and Anne Frank's journal in the direction of path of war will be analysed with the method of psycho-social dimensions and new historicism model.

Key words: Hitler, Jews, repression, Anne Frank, diary.

Özet

Savaş tüm insanlığı etkilediği gibi özellikle de ve belki de en çok çocukları etkilemektedir, onların ruh hallerinde giderilmesi mümkün olmayan derin izler bırakmakta, hayatları boyunca da bu izler asla kaybolmamaktadır. Savaş, çocukların üzerinde psikolojik, travmatik, fiziksel ve ahlâki gelişimleri üzerinde kalıcı zararlara neden olmaktadır. Bu durumdan etkilenenlerden birisi de İkinci Dünya Savaşı sırasında Hitler Almanya'sı günlerini yaşayan 13 yaşındaki Yahudi asıllı Alman kızı Anne Frank'tır. Anne Frank, hayatı dolu dolu yaşayacağı bir dönemde özgür yaşamı elinden alınıp bir evde hapis hayatı yaşamaya mahkûm olan çocuklardan yalnızca biridir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de iktidar güçlerinin bitmez tükenmez çıkarları ve hırsları yüzünden savaşlar yaşanmakta, milyonlarca çocuk dünyanın birçok bölgesinde mağdur olmakta ya da hayatları sona ermektedir. Bu makalede öncelikle Hitler Almanya'sı, Yahudilerin sosyal durumları, sürgünleri, Yahudi yazarların kitaplarının yakılması, yaşanan zorlukları, Anne Frank'ı, saklandıkları evi, Anne Frank'ın güncesi doğrultusunda savaş izleği psiko-sosyal boyutu ve yeni tarihselcilik kuramı yöntemi ile incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Hitler, Yahudiler, baskı, Anne Frank, günce.

Giriş

Yahudi bir anne-babanın kızı olan Anne Frank 12 Haziran 1929 yılında Frankfurt'ta doğar. Hitler Almanya'sında Yahudilere yapılan zulümlerden dolayı ailesiyle birlikte 1933'te Nazi zulmünden kaçarak Hollanda'ya göç etmek zorunda kalır ve Amsterdam'a yerleşirler. Yahudiler önceleri Almanya'ya yakın ülkeler olan Hollanda, İsviçre ve Belçika'ya giderler. Frank ailesi de Yahudi kökenli olmalarından dolayı artık Almanya'da tüm diğer Yahudiler gibi vatansızlaştırılır (Heimatlos). 1940'tan sonra Nazi askerlerinin Yahudilere uyguladığı ağır yaptırımlardan dolayı Frank ailesi de tanımadıkları başka

¹ Yrd. Doç. Dr., Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, meryemnakiboglu@yyu.edu.tr

Yahudilerle birlikte Amsterdam'ın Prinsengracht semtinde iki yıl kalacakları ön tarafı büro olarak kullanılan bir evin arka tarafına saklanırlar.

Konuyu daha iyi anlayabilmek için öncelikle o döneminin Hitler Almanya'sının yaşam siyasal ve sosyal yapısına değinmek yerinde olacaktır.

Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Almanya'da Weimar Cumhuriyetinin kurulmasıyla yeni bir dönem başlar. II. Wilhelm dönemindeki monarşi sona ermiş, yerine demokratik dönem başlamıştır. Savaş yenilgisi Almanlarda toplumsal bir eziklik, milli bir utanç duygusu yanında aynı zamanda öç alma duygusuna da yol açmıştır. Savaşın getirdiği işsizlik ve kitlesel yoksullukla birlikte ülkede ekonomik kriz başlar; bu durum aynı zamanda Alman halkı üzerinde beraberinde umutsuzluğu ve korkuyu getirir. Bu şartlar altında Nasyonal Sosyalistlerin propagandası sağlam zemine oturtulmuş (Lindenmann, 2010: 9) olur.

Naziler bu durumdan en iyi şekilde faydalanarak kendi propagandalarını yapar; suçlu olarak da özellikle komünistleri ve Yahudileri gösterirler. "İşsizliğe Çözüm!", "Güçlü Almanya!" gibi söylemlerle Alman halkını "Üstün Irk!" olduklarına inandırmaya çalışırlar. Böylece toplumda komünistlerin ekonomiyi daha da kötüye götürecekleri ve bir iç savaş çıkaracakları söylentisi derinden sarsar.

Tüm bu gelişmeler üzerine Alman Cumhurbaşkanı Paul von Hindenburg 30 Ocak 1933'te devleti yönetme görevini Adolf Hitler'e verir. Hitler artık Almanya'da tek adamdır. Tek başına iktidara gelen Nasyonal Sosyalistler tüm diğer partileri kapatarak basın yasağı getirip, yalnız kendi propagandalarını yapan filmlere ve yayınlara izin verirler.

1. Almanya'da Yahudilerin Sosyal Konumu

1940'dan itibaren Almanya'da daha da kötü günler başlar. Savaşın başlamasıyla Yahudilere yapılan baskının şiddeti de gittikçe artar. Yahudi aleyhtarı yasalar birbirini izler, zaten kısıtlanmış olan özgürlükleri daha da kısıtlanarak Yahudi olduklarını simgeleyen "Sarı Yahudi Yıldızı" taşımak zorunda bırakılırlar. Almanya'nın Yahudi düşmanlığı politikasını ve Avrupa'ya yayılışını **Ömer Rıza Doğrul** da şu şekilde eleştirir:

"Bütün Alman yurdunda Yahudiler en şiddetli takiplere uğramakta ve bir nevi parya sayılmaktadır. Hatta Hindistan'daki paryaları Almanya'daki Yahudilerden daha talihi saymak mümkündür, milliyetçi sosyalizm, Almanya'da, mümkün olsa bütün Yahudileri bir kaşık suda boğacaklar. Almanya'nın Avusturya'yı ilhak etmesi üzerine Almanya'da hüküm süren kanunlar ve Yahudilere reva görülen şiddetler, Avusturya Yahudilerine de teşmil edildi. Polonya'daki Yahudilere karşı da buna benzer bir hattihareketin takibine doğru adım atıldığı göze çarpıyor. Gerek Nazizm'in gerek Faşizmin uluslararası her örgüte düşman olduğu ve bu kuruluşları yok etmek için uğraştığı görülmektedir. Nazizm'in masonlukla, Katoliklikle, Yahudilikle, mücadelesinin hikmeti budur" (Tan Gazetesi, 31.07.1938).

O günleri Anne Frank da güncesinde şöyle dillendirir:

"Her akşam yeşil veya gri renkte askeri araçlar geçiyor ve bütün kapıları çalıp orada Yahudi oturup oturmadığını soruyorlar. Şayet bulunursa hemen bütün aileyi alıp götürüyorlar yoksa devam edip gidiyorlar. Hiç kimse bu kaderinden kurtulamıyor, eğer saklanmamışsa. Çoğu kez kafa parası ödeniyor, bir kişi için şu kadar veya bu kadar. Aynı şekilde eskiden olduğu gibi bir esir avı..." (Anne Frank, 2010: 82-83).

Anne'nin deyimiyle iyi günler Mayıs 1940'tan sonra inişe geçer. Önce savaş, sonra teslimler başlar. Hitler'in iktidara gelişi ise Yahudilerin sefaletinin başlangıcını oluşturur. Bu çalışmanın amacı da kötüye giden bu durumu 13 yaşındaki bir çocuğun yaşamışlıklarından yola çıkarak savaşın insan ruhu üzerindeki etkisini göstermektir. Anne güncesine bir başka gün savaşla ilgili şunları not düşer:

“Dışarınsı korkunç. Gece gündüz zavallı insanlar götürülüyorlar, sırtlarında bir torba ve biraz paradan başka hiçbir şey yok yanlarında. Sahip oldukları bunlar bile yolda ellerinden geri alınıyor...”(Anne Frank, 2010: 93). Anne'nin de güncesinde değindiği gibi aileler parçalanır. Babalar, anneler ve çocukları birbirlerinden zorla ayırırlar. Çocuklar okul dönüşü ebeveynlerini bulamaz, kadınlar alışverişten eve döndüklerinde kapıyı mühürlenmiş bulurlar, bir anda aileleri yok ve kaybolmuştur. İnsanlar sefil, aç, soğukta kendilerini koruyacak üst baştan mahrum bir şekilde yaşam mücadelesi vermek zorunda bırakılır. Fiyatlar artmış, karnelerle alışverişin yapıldığı zorlu dönem başlamıştır. Açlık ve fukaralık kol gezmektedir. Almanya'da 1940 Mayısından sonra önceden de değindiğimiz gibi iyi günler ne yazık ki inişe geçer ve Anne yaşananları şu şekilde günceye döker:

“Almanların gelişi ve biz Yahudiler için sefaletin başlaması... Bir Yahudi yasasını diğeri izliyordu ve özgürlüğümüz çok sınırlandırılmıştı. Yahudiler bir Yahudi yıldızı taşımak zorundalar, Yahudilerin tramvaya binmeleri yasak, Yahudiler bir otobüse binemezler, özel bir otomobile de binemezler. Yahudiler yalnızca saat üç ile beş arasında alışveriş yapabilirler, Yahudiler yalnızca Yahudi olan bir berbere gidebilirler, Yahudilerin akşam saat sekizden sabah saat altıya kadar sokağa çıkmaları yasaktır, Yahudilerin yüzme havuzuna, tenis kortuna, hokey ve diğer spor yapılan alanlara gitmeleri yasaktır. Yahudiler kürek çekemezler, Yahudilerin kamuya açık alanlarda herhangi bir sportif faaliyette bulunmaları yasaktır. Yahudiler akşam saat sekizden sonra ne kendi bahçelerine çıkabilirler ne de tanıdıklarının evlerinde oturabilirler. Yahudilerin Hristiyanların evlerine gitmeleri yasaktır. Yahudiler Yahudi okuluna gidebilirler ve bunu benzer şeyler...” (Anne Frank, 2010: 21-22).

Yapılan tüm bu zulümlerden sonra 1 Temmuz tarihine kadar tüm Yahudilere “German yurtlarını terk etme zorunluluğu” getirilir. Anne güncesinde bu göçü şöyle ifade eder: *“İnsanlar aynı zavallı, hasta ve bakımsız bir hayvan sürüsü gibi. Pis kesimhanelere götürüyorlar zavallı insanlar...” (Anne Frank, 2010: 105)* şeklinde ifade eder.

1.1. Yazarların Başka Ülkelere Sürgünü

Birinci Dünya Savaşı sonrasında Almanya'da Adolf Hitler (1889-1945) liderliğinde iktidara gelen Nasyonal Sosyalistler Almanya'da, öncelikle Yahudi kökenli Almanlar başta olmak üzere, Çingeneler, homoseksüeller ve Alman ırkına uygun olmayan “ötekileri” kişiler çeşitli zorluklara tabi tutularak sürgüne gitmek zorunda bırakılır. Düşüncenin ya da inancın yasak olduğu hemen hemen tüm ülkelerde buna benzer durumlar yaşanmaktadır; İktidarların baskıları arttıkça aydınlar için sürgün hayatını seçmek, başka ülkelere, başka yerlere kaçıp saklanmak kaçınılmaz hale gelir.

İktidar tarafından yapılan tüm bu baskıcı uygulamalardan Yahudi kökenli Alman yazarlar, şairler ve akademisyenler de etkilenir. Yahudi ve muhalif yazarların ilk etapta eserleri toplatılarak yakılır, bu durum kimilerine sürgünden başka bir yol bırakmazken, kimilerini de intihara sürükler. Ülkedeki bu baskı rejimine dayanamayan yazarlar özgürlüklerini bir başka ülkede aramak zorunda kalır. Bu onların sürgün durumuna düşmesi anlamına gelir. Öyle ki Sürgün, bireyin iradesi dışında bulunduğu yerden başka

bir yere, “uzaklaştırılmak ve pasifleştirilmek” adına zorunlu olarak gönderilmesidir. Bireyi iktidarın çıkarları açısından zararlı görüp olabildiğince uzaklara sürmektir (Öğretmen, 2014: 1). Bu sürgüne birçok Yahudi yazar ve akademisyen maruz kalır.

1.2. Kitapların Yakılması, Sürgün ve İntiharlar

Naziler henüz iktidara gelmeden, Alman ırkından olmayan edebiyatçılar hakkında, ırkçı ve milliyetçi derneklerince yasaklılar listeleri oluşturmaya başlar, yazar ve yayıncıları ayrımcı propagandalarla baskı altına alırlar. 10 Ocak 1933’de iktidarı gasp etmelerinden hemen sonra kontrolleri artırarak, yasaklı listelerini çoğaltırlar. Kara listeye alınan yazarlara, yayıncılara ve basın kuruluşlarına karşı saldırganlıklarını artırarak, onlara çok ağır yasaklar getirirler.

Sürgün hareketinin çıkış noktası, 30 Mayıs 1933’de kitapların yakılma günüyle ilintilidir. 10 Kasım 1933 günü “*Alman olmayan*” ve tehlikeli görünen yazarların kitapları Berlin’deki Opera Meydanı’nda yakılır; yaşanan bu kitap katliamının ardından Nazilerin iktidara gelmelerinin ardından Propaganda Bakanı olan Goebels bu eylemi öven bir konuşma yapar ve akabinde Almanya benzer eylemlerin yapılmasına önyak olur. (Anderson, 2004: 7). Edebiyatçıların tasfiyesi, tüm Almanya üniversitelerinde eşzamanlı olarak başlatılır, ari ırktan olmayan, iktidar aleyhine çeşitli beyanlarda bulunanların eserleri iktidar tarafından kara listelere alınarak, törenlerle yasaklanıp yakılır. Nazilerce, edebiyat toptan bir denetime tabi tutularak toplama, yasaklama ve yakılma işlemleri başlatılır. Tüm bu yaşanan kötü durumlar üzerine birçok sanatçı, yazar, yayıncı ve gazeteci Almanya’yı terk etmek zorunda kalır. Almanya ve Avusturya’dan Yahudi asıllı olsun olmasın iki bin beş yüz kadar yazar ve şair ülkelerini terk etmeye mecbur kalırlar (Zweig, 2015: 6). Bertolt Brecht içinde buldukları bu durumu şu şekilde ifade eder:

“Bize verileni hep yanlış buldum: Göçmeler. Ülkelerini terk edenler anlamına geliyor. Oysa biz, kendi isteğimizle bırakarak ülkemizi başka toprakları seçmiş değiliz. Ya da gittiğimiz bir yerde sonsuza kadar kalma isteğimiz de olmadı hiç. Biz sadece kaçtık. Kovulduk, yasaklandık. Bizi kabul eden yer hiç evimiz olmadı. Bir sürgün yeriydi her zaman...” (Bertolt Brecht, 1939).

Naziler döneminde başka ülkelere göç eden Almanya’nın tanınmış yazarları arasında Bertolt Brecht (1898-1956), Alfred Döblin (1878-1957), Lion Feuchtwanger (1884-1958), Oskar Maria Graf (1894-1967), Mann ailesinden Heinrich, Klaus ve Thomas Mann (1875-1967), Heinrich Mann (1875-1950), Erich Maria Remarque (1898-1970), Else Lasker Schöler (1869-1945), Anna Seghers (1900-1983), Franz Werfel (1890-1945) ve Vicki Baum (1888-1960) gibi önemli kişiler vardır. Bunlardan Thomas Mann, Lion Feuchtwanger, Franz Werfel ve Vicki Baum gibi kişiler uluslararası alanda tanınmış yazarlardır.

Birçok yazar gittikleri ülkelere uyum sağlamış, oralarda sürgün edebiyatının temellerini atmışlardır. Buna karşın bazı yazarlar ise maddi çaresizlikler, yaşam zorlukları ve daha başka sebeplerden dolayı sürgünde intihar ederek hayatlarına son vermiştir; bunların arasından Stefan Zweig (1881-1942), Brezilya’da, Kurt Tucholski (1890-1935) İsveç’te ve Walter Benyamin (1892-1940) İspanya-Fransa sınırı Portbou’da hayatına son veren yazarlar sayılabilir.

Bu yazarlar ümitle tekrar ülkelerine dönmeyi beklerler. Fakat şartlar giderek daha da kötüleşir. Avrupa’da yeni hayatlar, toplumlar ve ülkeler oluşmuştur. Geçmiş hayatları, sevdikleri ve güzel ülkeleri artık tarihe karışmış, hüzünlü ve belirsiz bir karanlığa

sürüklenmiştir. Ülkelerini terk edenlerin dönecek ümitleri ve güçleri kalmamıştır (Zweig, 2015: 6).

Sürgün edilen bu yazarlar daha çok Fransa, İsveç, Finlandiya, Danimarka, Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri ve Güney Amerika ülkelerine giderler. Yazarlara sığınma hakkını hangi ülke vermişse oraya doğru yönelmişlerdir. Sürgünün merkezleri daha çok Paris, Amsterdam, Stockholm, Zürih, Prag ve Moskova'dır. Savaşın patlak vermesiyle kaçan Alman Edebiyatının ünlü yazarların gittikleri en önemli sürgün ülkelerinden biri Kuzey Amerika'dır. Bertolt Brecht ve Mann ailesinde olduğu gibi, en yoğun olarak da New York City ve Kaliforniya'dır. Diğer tercih edilen sürgün ülkeleri arasında Meksika, Şili, Arjantin ve Filistin yer alır.

Tüm bu olumsuzluklardan yazarlar çok etkilenmişlerdir. Hermann Hesse de yakın dostu Hugo Ball ile birlikte savaştan etkilendiklerini dillendiren yazarlardan yalnızca birisidir. Hesse:

"...ikimizi de savaş yaşantısı derinden etkilemişti. İkimiz de eski gelenekleri baba evinden ve çocukluğumuzdan yanımızda taşıyıp getirmiştik. İkimiz de savaşta gözle görülür çöküş olayını, Avrupa'nın düşün ve ruh dünyasındaki umutsuzluk taşan yıkılışını yaşamıştık ve yaşantılarımız da tıpatıp birbirine benziyordu. Savaştaki bütün o cinayet ve çaresizliklerle sarsılmıştık, sadece savaşı kendi vicdanlarımıza yöneltmiş bir çağrı olarak duyumsamıştık" (Zeller, 2011: 93-94).

2.3 Sürgün Edebiyatı

Alman edebiyat tarihinde sürgün edebiyatı (Exilliteratur) denilince akla gelen dönem 1933-1945 tarihleri arasındadır. Bu dönem Nazilerin 1933'te iktidara gelmesiyle başlar ve 1945 yılına kadar da devam eder. Daha önce de değindiğimiz gibi rejim karşıtı Yahudi yazarların eserleri yasaklanır ve yakılır. Kendilerini daha güvende hissedebilecekleri başka ülkelere gitmek zorunda kalırlar. Almanya'daki ırkçı ve politik konjonktür gereği başka seçenekleri de yoktur. Sürgüne giden yazarların gittikleri yerlerde ürettikleri eserlerle, rejim karşıtı olmalarına rağmen Almanya'da kalıp eserlerini ülke dışında ya da el altından yayınlatan yazarların eserleriyle oluşan 1933-1945 yılları arasındaki bu dönem sürgün edebiyatını oluşturur.

Sürgüne gitmek zorunda kalan bu yazarlar, hayata tutunmak için büyük çaba gösterirler, sürgün psikolojisiyle yeni yaşadıkları ülkelerde eserler vermeye çalışırlar. Göçmenlik zordur; kimsesizlik, köksüzlük ve yalnızlık bireyin kendisini bir "hiç" olarak görmesine neden olur. İktidar onları "İstenilmeyen" ve "öteki" olmak zorunda bırakır. Olumsuz olarak görülen bu durum söz konusu şartlarda sürgündeki yazarların veya aydınların lehinde görülebilir, aksi takdirde iktidarla hemfikir olmak demek insanlık adına en büyük suçu işlemiş olmak demek şeklinde yorumlanabilir.

Yazar Demir Özlü "Sürgünde On Yıl" adlı eserinde, nerede olursa olsun kendisini "yalnız" hissettiğini ifade eder. Bu sadece fiziksel bir yalnızlık değildir. Özlü'nün hissettiği yalnızlık tüm bunları aşan, farklı bir yalnızlıktır. Almanya'da yaşamasına rağmen Alman dilinin ve kültürünün içinde olmadığını, Almanya ile ilgili eski anılarının hafızasında yer almadığını, bu ülkeyle ilgili ortak bir tarihinin bulunmadığını dile getirerek ve en çok da düşünsel yalnızlığa vurgu yapar (Özlü, 2001: 116). Bu duygu ve düşünceleri Almanya'dan uzaklaştırılan, sürgün edilen yazarlar da neredeyse birebir yaşamışlardır.

2.3. Toplama-Çalışma Kampları ve Toplu Ölümler

Evlerinden, yurtlarından ve en önemlisi ailelerinden zorla kopartılan bu insanlar, toplu halde çeşitli toplama-çalışma kamplarına gönderilirler. Toplama kampları insanlık dışı zorla çalıştırılmaya, açlığa, çeşitli hastalıklara, korkunç gaddarlıklara, rastgele infazlara maruz kalmak anlamına gelmektedir. Toplama kamplarında gündelik ekmek için, yaşamın kendisi için, kişinin kendi yaşamı ya da iyi bir dostun yaşamı için verilen amansız mücadele vardır (Frankl, 2010: 18).

Tüm bu insanlık dışı muamelelere maruz kalınan kamplardan en büyüğü Polonya Birkenau'daki "Auschwitz" kampıdır. Bu kamp Nasyonal Sosyalistler tarafından İkinci Dünya savaşı döneminde kurulan en büyük toplama, zorunlu çalışma ve imha kampıdır. Almanya, Avusturya, Çekoslovakya, Letonya ve Polonya'nın farklı yerlerinde buna benzer başka çalışma ve imha kampları da vardır. Araştırmalardan da öğrendiğimiz kadarıyla Anne Frank'ın da getirildiği bu kamp, ilk kurulan en büyük ana kamptır. Bu kampa tüm Avrupa'dan 1,3 milyon insan getirilir. Burada, yaklaşık 1 milyonu [Yahudi](#) olmak üzere 1,1 milyon insanın öldürüldüğü tahmin edilmektedir. Yaklaşık 900 bin kişi daha kampa getirildikleri anda doğrudan [gaz odalarına](#) gönderilmiş ya da vurularak öldürülmüştür. Yakma yerlerinden biri de Dachau'da siyasi tutuklular için oluşturulan toplama kampıdır. Tutuklular insanlık dışı durumlara tabi tutulmuş yakılarak hayatlarına son verilmiştir. Geriye kalan iki yüz bin kişi, hastalık, yetersiz beslenme, kötü muamele, üzerlerinde uygulanan tıbbi deneyler nedeniyle hayatlarını kaybetmiştir (Piper, 1998: 327).

Ortalama altı ay içinde ölen tutsaklar, en ağır şartlarda, günde en az on saat "Arbeitmachtfrei!" (İş Özgürleştirir!) sloganı gereğince çalıştırılırlar. Gaz odalarına gönderilirken, saç kesme, ceset toplama, yakma gibi işlemler de yine toplama kampına getirilen bu kişilere yaptırılır. Bu kamplarda her şeyini kaybeden bu insanların tüm değer yargıları yok edilir, açlığın, soğuğun ve acımasızlığın altında ezilerek her an, her saat imha edilmeyi bekleyen bir tutuklu olarak hayatta kalma mücadelesi verirler. Çok azı zorlu bu yaşam mücadelesini kazanarak hayatta kalır, başaramayanlar ise tıpkı Anne Frank gibi tarihin derinliklerinde yerlerini alırlar.

Anne de güncesinde: "1940 yılında savaşa katılmış bütün erkekler, esir kamplarında Führer için çalışmaya çağrıldılar. Mutlaka kuşatma tehlikesine karşı bir emniyet tedbiri" (Anne Frank, 2010: 109) diyerek bu kamplardan bahseder.

2. Edebiyatta Günce

Günce, düzenli bir biçimde yazılan, tarih atılan günlük notlar, bir yazarın yaşamı boyunca kaleme aldığı günlük yazılardır (Karaalioğlu, 1992: 253) diye tanımlanır. Günlük veya günce, özellikle 20. Yüzyılda Avrupa'da yaygınlaşmaya başlar. André Gide (1869-1951), Julien Green (1900-1998), Max Frisch (1911-1991), Stefan Zweig (1881-1942) gibi yazarlar, geride hem edebiyat günlüklerinin seçkin örneklerini, hem de başka türlerde eserler vermiştir. Örneğin André Gide, *Kalpazanlar* adlı romanını yazdığı süreçte günlük tutarak yapıtının aşamalarını, kuramını bu şekilde ortaya koyar. Gide'nin iç dünyasını yansıttığı edebiyat günlükleri, en özel günlükler arasında sayılır. Edebiyat günlüklerinin iki unutulmaz örneği de, Katherine Mansfield (1888-1923) ve Virginia Woolf'un (1882-1941) günlükleridir. Mansfield, henüz 16 yaşındayken yazmaya başladığı *Bir Hüzün Güncesi*'nde, yazarlık tutkularını, hırslarını, kıskançlıklarını ve kırgınlıklarını içtenlikle yansıtır. Bu hüzünlü günlük, Mansfield'in erken ölümünden sonra yayımlanmıştır. Virginia Woolf da, *Bir Yazarın Günlüğü*'nde, adından da anlaşılacağı gibi, yapıtını ve yazarlığını merkeze alır. *Bir Yazarın Günlüğü* türünden metinler, bugün edebiyat tarihçileri ve ilgili okurlar için çok büyük değer taşır. Franz Kafka'nın (1883-1924)

günlüğü de örnek gösterebileceğimiz önemli güncelerden yalnızca biridir. Kafka günce için: “Yazarın kendi kendisi ile alçak sesle konuşmasından başka hiç bir şey olmayan, o günü gününe tutulmuş hatıralar bu iç dökme ihtiyaçlarından doğmuştur” (Karaalioğlu, 1992: 254) der.

Günlük, Anne'nin de ifade ettiği gibi ruhun derinliklerindeki anlatmak için yazılır. Başkalarına anlatılamayan itiraflar, gizemler anı defterinde kendilerine yer bulurlar. Aslında Anne yazdıklarının dünya çapında bu kadar önemsenmesini bilmez. Bu düşüncesini: “...ilerde hiç kimsenin buna ben de dâhilim on üç yaşındaki öğrencinin kalbinden dökülenlerle ilgileneneğini sanmıyorum” (Anne Frank, 2010: 15) şeklinde ifade eder. Bir başka güncü güncesinde ise: “Benim gibi biri için bir hatıra defteri tutmak çok tuhaf bir duygu. Hiçbir zaman yazı yazmamış olduğumdan değil sadece, bana öyle geliyor ki on üç yaşındaki bir öğrenci kızın iç dökmeleleri ile ileride ne ben ne de bir başkası ilgilenecek” (Anne Frank, 2010: 17) der. Anne'nin tüm bu ifadelerinden de anlaşılacağı gibi, duygu ve düşüncelerini dile getirdiği bu güncesiyle acıların ilmik ilmik örüldüğü, hüznün zirve yaptığı bir döneme ayna tutacağını tahmin bile edemez.

Anne, çok sevilmesine rağmen kendisinin güveneceği bir kız arkadaşı olmaz bu nedenle arkadaş ihtiyacını doğum gününde hediye edilen anı defteriyle giderir. Bu düşüncesini güncesine: “İşte geldiğim nokta, bütün bu anı defteri fikrinin başlaması, bir kız arkadaş olmayışı” (Anne Frank, 2010: 18) şeklinde yazıya döker. Onun belli bir süre için bir evde zorunlu olarak hapsolmesi da buna etkindir. Anne: “Kâğıt insanlardan daha sabırlıdır, üzerine yazılan her şeyi kabul eder, asla reddetmez” (Anne Frank, 2010: 17) şeklinde ifade eder. Bu dünyada yapayalnızlık duygusunu güncesiyle giderir. Dolayısıyla Anne, bu durum ve nedenlerden dolayı güncesini kişileştirir ve onu “Kitty” olarak adlandırır.

Anne'nin günlüğü 12 Haziran 1942 tarihinde başlayarak 1 Ağustos 1944'e dek sürer. İkinci Dünya Savaşından sonra Hollanda'da “Tagebuch der Anne Frank” adıyla yayımlanır. Dünya çapında bilinen bir kitap haline gelir ve günümüze kadar otuz altı dile çevrilerek Avrupa, Güney ve Kuzey Amerika'da binlerce ortaokul ve lise müfredatına alınır. Günlüğün bu kadar önemli olmasının sebebi ise bahsi geçen zaman diliminde yaşanan durumu birebir yansıtmasıdır.

3. Anne ve Ailesi

Frank ailesi anne Edith, baba Otto, on altı yaşındaki abla Margot ve on üç yaşındaki Anne'den oluşmaktadır. Anne güncesinde ailevi durumlarına en ince ayrıntısına kadar değinir. Baba ticaretle uğraşmakta, anne ev hanımı, evin iki kızı da öğrencidir. Hitler'in iktidara gelmesine kadar tüm Yahudiler gibi onlarda Almanya'da rahat bir yaşam sürerler. Ancak bu yeni faşist iktidarla beraber dengeler tamamen değişir ve onlar için ölüm-kalım savaşı başlar. Otto Frank iş bağlantılarının olduğu Hollanda'nın Amsterdam şehrine kaçır. Ailenin geri kalanı da onun peşinden gider. Anne ise büyükanne ve büyükbabasıyla bir müddet daha Aachen'de kaldıktan sonra Şubat 1934'te Amsterdam'a geçer.

Anne, güncesinde birçok yerde annesi ve ablası Margot'la arasının pek de iyi olmadığından bahseder; bazen bu duygu nefret derecesindedir, bu duruma ilişkin hislerini güncesine “Annem ve Margot da duygu dünyamın içinde yer almalı çok uzun zaman oldu” (Anne Frank, 2010: 84) şeklinde aktarır. Bir başka gün ise annesi hakkında güncesine şu notları düşer: “Benim içimde bana sert sözler söylediğinde nasıl kramplar oluşuyordusa, onun da kalbinde öyle kramplar oluştu aramızdaki sevginin gerçekten yok

olduğunu anlayınca...” (Anne Frank, 2010: 108) diyerek annesiyle duygusal bağının olmadığını yansıtır.

Anne diğer aile fertlerinden daha çok babasına düşkündür. Annesi daha çok büyük kızı Margot’a ilgi ve sevgi gösterir. Küçük kızı Anne’ye karşı daha soğuk ve eleştirel davranır. Buna karşılık Anne’nin tek sığınağı babasıdır ve ona çok düşkündür. “Babam beni çok seviyor, çok iyi anlıyor...” (Anne Frank, 2010: 108) şeklinde yazar. Güncesinde zaman zaman babasını da eleştirir. Babası hakkındaki düşüncelerini şu şekilde ifade eder: “...babamın hiçbir zaman benim sırdaşım olamayacağını anlamak üzdü; kimseye güvenmedim bundan böyle, sadece kendime” (Anne Frank, 2010:213). Anne, yalnızlık duygusunu güncesi “Kitty” de şu şekilde tanımlar: “Akşamları yatakta kendimi yalnız bir zindanda görüyorum, babasız ve annesiz” (Anne Frank, 2010: 152). Artık bir tek gerçek sırdaşı vardır: “Kitty” adını verdiği güncesi.

3.1.Sığınakta Toplu Yaşam

Frank ailesi iki yıl boyunca, kendileriyle birlikte dört Hollandalı Yahudi; Hermann, Auguste, Peter van Pels ve Fritz Pfeffer’in da saklanacağı bir apartman dairesinde gizlenirler. Anne Frank’ın günlüğünde *Arka Ev* olarak bahsettiği Prinsengracht Sokağı 263 numaradaki aile şirketine ait büronun arkasındaki apartmanın çatı katında yaşarlar. Ailenin saklanacağı yerin hazırlanmasına baba Otto Frank’ın dostları olan Johannes Kleiman, Victor Kugler, Jan Gies ve Miep Gies kendi hayatlarını tehlikeye atarak yardımcı olurlar. Saklandıkları süre boyunca Frank ailesine gıda ve giysi temin ederler. Saklananlar 4 Ağustos 1944’te, Gestapo’ya (Alman Gizli Servis Polisi) kimliği belirsiz bir Hollandalının ihbarı üzerine yakalanırlar.

Dar bir mekânda, üstelik aralarında hiçbir kan bağı olmayan, birbirlerini daha önce tanımayan insanların bir yerde toplu halde yaşaması hiç de kolay değildir. Birbirlerini yakından tanımayan, her an ölüm korkusu yaşayan bu insanları hayat şartları bir araya getirir ve kader birliği yapmak zorunda kalırlar. Zaman zaman kişisel ihtirasların, bencilliklerin yaşandığı bu ortamda her şey her zaman tamamen siyah-beyaz değildir. Sığınakta kalanların doğum günleri birlikte kutlanır; özellikle buna itina gösterilir. Birlikte dış dünyadan haber alabilmek için topluca radyo başına geçilir. Evde düzeni sağlamak için kurallar oluşturulur, mekânlar aile bireylerine göre ayrılarak yatılacak bölümler belirlenir. Yiyecekler toplu halde pişirilip yenir. Zaman zaman ev içinde kadınlar arasında sıkıntılar yaşanır. Anne burada kişilerin egolarından da bahseder: “*Bayan van Daan çekilmez biri. Bana sürekli yukarıdan dersler veriyor çok gevezelik ettiğim için. Ama onun sözleri beni hiç etkilemiyor! Madam’ın sorunları hiç bitmiyor. Şimdi de bulaşıkları yıkamak istemiyor*” (Anne Frank, 2010: 52) diyerek ortak yaşamın zorluklarına değinir.

Saklanan gizli evde Gestapo’ya yakalanmamak için mecburen bazı yasaklar getirilir; “Yıkanmayın, sessiz olun, saat sekizde hazır vaziyette bekleyin, tuvalete gitmeyin ya da tuvalette sifonu çekmeyin, öksürmeyin...” gibi emirler verilir ve tüm bunlara uyulur. Anne güncesinde: “*Aramızda su akıtmamaya ve tuvaletin suyunu çekmemeye karar verdik. Fakat bu heyecan evdeki bütün yoldaşların midelerine vurduğu için herkes sırayla tuvalete girdi, ardından oradaki pis kokuyu düşününbilirsiniz sanırım*” (Anne Frank, 2010: 103) diyerek evdekilerin içine düştüğü zor durumu yansıtır. “*Margot’a geceleri öksürmesini yasakladık, fena halde üşütmüş olduğu için ona büyük miktarlarda kodein içiriyoruz*” (Anne Frank, 2010: 41) şeklinde yakalanmamak için aldıkları tedbirlerden bahseder.

Gündüzleri hep sessiz yürümek ve sessizce konuşmak zorunda kalırlar çünkü ön büroda çalışanların onları duymaması gerekir. Gündüzleri bile karanlığa mahkûm kaldıklarını Anne’nin: “*...Pencereden dışarıya bakamayız ve tabii ki dışarı çıkamayız*” (Anne Frank,

2010: 42-43)) şeklindeki ifadelerinden anlamak mümkündür. Bu tüm yasaklar çocuklar için bir işkence anlamına gelmektedir. Temiz havaya, güneşe hasret bir yaşam vardır gizlenen evde. “Dışarıda çok güzel, sıcak bir hava var ve bundan mümkün olduğunca faydalanmaya çalışıyoruz, çatı arasındaki portatif yatağa uzanarak” (Anne Frank, 2010: 48) sözleriyle güneşten ancak bu şekilde kısıtlı olarak faydalanılabildiklerini anlatır.

Evde zaman zaman sıkıntılar da yaşanır: “Annem ve Bayan van Daan çok iyi anlaşamıyorlar. Huzursuzlukların birçok sebebi var” (Anne Frank, 2010: 49) diyerek yaşanan anlaşmazlıklara da yer yer değinir. Kendisine karşı evdekilerin söz ve davranışlarına karşı duygularını şöyle ifade eder:

“Öfkeden buharlaşıyorum ve bunu gösteremiyorum. Ayaklarımı yere vurmam, tepinmek istiyorum, bağırarak annemi tutup sarsmak, ağlamak ve bilemiyorum kim bilir neler, söylenen kötü sözler, alaycı bakışlar, suçlamalar beni her gün vücudumdan çekip çıkarılması çok zor olan, gergin bir yaydan fırlanmış oklar gibi vuruyorlar. Anneme, Margot’a, van Daan’a Dussel’e ve hatta babama bağırarak istiyorum: “Beni rahat bırakın! Bırakın bir gece olsun rahat uyuyayım, yastığımı gözyaşlarıyla ıslatmadan, gözlerim yanmadan ve ağrımadan, kafamın içine çekiçle vurulmadan! Bırakın gideyim, bütün bunlardan kaçıp gideyim, en iyisi bu dünyadan gideyim!” (Anne Frank, 2010: 93).

Daha sonraki günlerde şöyle devam eder: “Bir şey söylesem hepsi beni abartılı buluyorlar, susarsam gülünç, yanıt versem kaba, iyi bir fikrim olsa hırslı, yorgun olursam tembel, bir lokma fazla yesem egoist, aptal, korkak, içten pazarlıklı vs. vs. Bütün gün tek duyduğum söz benim çekilmez bir yaramaz çocuk olduğum” (Anne Frank, 2010: 93). Oysa Anne günceden de anlaşıldığı üzere iyi niyetli, saf, dışarıdaki kirli çocukları temizleyecek, yamalarını yapacak, karınlarını doyuracak, savaş sonrası da yine başka insanlara yardım edecek özelliklerde hayırsever ve merhametlidir. Anne, kendisinin kötü biri olmadığını şu şekilde dillendirir: “...benim doğam neyse bana verilmiş ve ben kötü niyetli biri olamam, bunu hissediyorum” (Anne Frank, 2010: 94) diyerek ifade eder.

Anne, tüm bunlara karşı üzüntüsünü tepkisiz bir şekilde iç dünyasında yaşar, haksız yere annesinden azar işitince de annesine: “Ne söylediğin hiç umurumda değil, ellerini üzerimden rahatlıkla tamamen çekebilirsin, ben zaten ümitsiz bir vakayım” (Anne Frank, 2010: 94) diyerek tepkisini gösterir. Bu sözleri Anne’nin diğerleriyle olan ilişkisini gösterir. Bu sözlerden sonra kendisine kaba olduğu söylenir ve ceza olarak iki gün boyunca varlığı dikkate alınmaz.

İnsanın anlam arayışı, içsel denge yerine içsel gerilim yaratabilir. Ruh sağlığının vazgeçilmez ön koşulu da budur. Dünyada kişinin en kötü şartlarda bile yaşamını sürdürmesine, yaşamında bir anlam olduğunu bilmesi kadar etkili bir şekilde yardımcı olan başka hiçbir şey yoktur (Frankl, 2010: 118). Ruh sağlıklarını korumak, hayata tutunabilmek için kader birliği yapan bu insanlar saklandıkları iki yıl içinde kendilerine yeni bir dünya kurarlar. Anne ve ablası derslerine çalışır, yabancı dil öğrenirler. Anne Frank:

“Biz de zamanı çabuk geçirebilmek için çılgınca şeyler yapıyoruz. Bilmece sormak, karanlıkta jimnastik yapmak, İngilizce ve Fransızca konuşmak, kitap eleştirmek... Dün akşam yeni bir şey keşfettim; Keskin bir dürbünle arka taraftaki komşunun ışık yanan odasını gözetledim. Gündüzleri perdeleri bir santim bile açmamız mümkün değil ama hava karardıktan sonra zamanı yok” (Anne Frank, 2010: 85).

Saklanan bu kişiler, birbirlerine umut içinde özgür kalacakları ilk günde yapacaklarını, özlem ve hayallerini söyler ve bu şekilde teselli bulurlar:

“Margot ve Bay van Daan’ın ilk yapmak istediği şey, ağzına kadar sıcak su dolu bir küvette, yarım saatten fazla oturmak. Bayan van Daan’ın çok sevdiği şey ise hemen turtalar yemek. Dussel, Charlotte’sinden başka bir şey istemiyor ve annem kahvesini istiyor. Babam, Voskuijl’lere gitmek istiyor ve ben ise mutluluktan nereden başlayacağımı bilemezdim” (Anne Frank, 2010: 122).

Tüm bu ifadeler onların yaşamasının bir anlamı olduğunu göstergesidir.

3.2.Sığınakta Anne Frank’ın Ruh Hali

Anne hayat dolu, çok konuşkan, neşeli biridir. Saklandıkları evde zaman zaman yeise düşse de, yaşama ümidiyle doludur. *“Burada üzgün olmamızın ne kendimize ne de dışarıda hiç kimseye faydası yok. Şimdi olduğumuz gibi, ne gibi bir mantığı var arka evi melankolik bir hale getirmenin?” (Anne Frank, 2010: 84)* gibi sözlerinden, hayata olan bağlılığı anlaşılmaktadır. Savaşın getirdiği bombaların adeta yağmur gibi düştüğü zamanlarda ise Anne’nin 28 Eylül 1942 tarihli güncesine: *“Söyleyebildiğimden çok daha fazla sıkıntılar içindeyim, hiçbir zaman dışarı çıkamayacağız ve müthiş korkuyorum bizi bulup vuracaklar diye. Bu tabii ki hoş bir manzara değil” (Anne Frank, 2010: 43)* bir başka gün ise bu konuda güncesine şu notu düşer: *“Ellerim hala titriyor, yaşadığımız dehşetin üzerinden daha iki saat geçti...” (Anne Frank, 2010: 71)* not düştüğü cümlelerinden etkilenen ruh halini ve yaşama dair kaygılarını çıkarım yoluyla anlayabiliyoruz. Yaşanan zorlukları, kısıtlamaları şöyle ifade eder: *“Yaşantımız ‘şu yok’, ‘bu yasak’la devam ediyordu. Jacque hep ‘hiçbir şey yapmaya cesaretim yok, yasak olduğunu sanıp korkuyorum” (Anne Frank, 2010: 22)* şeklindedir.

Yeri geldikçe bombardımanlardan da bahseder: *“...Tam zamanında, çünkü beş dakika sonra ateş etmeler başladı, öyle gürültülüydü ki hepimiz holde dikildik. Ev gümbürdüyordu ve bombalar düşüyordu” (Anne Frank, 2010: 43)* der. Zaman zaman özeleştiri yapar ve dışarıda yaşananlara değinir: *“Ne yaparsam yapayım, hep diğerlerini, gidenleri düşünmekten kendimi alıkoyamıyorum. Bir şeye güldüğüm zaman korkarak hemen kesiyorum gülmeyi, neşeli olmanın ayıp olduğunu düşünüyorum” (Anne Frank, 2010: 59).*

Bir başka günkü güncesinde kişisel kaygılarını şöyle ifade eder:

“Ah, ne kadar akıllanıyorum! Burada her şey akıllıca olmalı, ders çalışmak, dinlenmek, çeneyi tutmak, yardım, sevimli olmak, razı olmak ve kim bilir başka neler! Korkuyorum, zaten çok fazla olmayan akıl stokumu çabucak bitireceğimden ve savaştan sonraya hiçbir şey kalmayacağından...” (Anne Frank, 2010: 91).

Bombalamalardan çok korkan Anne, bunu şöyle ifade eder: *“Titriyordum ateşim varmış gibi ve babama mumları tekrar yakması için yalvardım. Yalvarmam işe yaramamıştı, ışık kapalı kaldı. Birden makineli tüfeklerle ateş etmeye başladılar. Bu top atışından on kat daha kötü” (Anne Frank, 2010: 98)* olduğunu yazar. Onlar için her an korku, ön alarmlar, hava alarmları, bombalamalar ve silah sesleri içinde bir yaşam söz konusudur:

“Hava alarmı, silah sesleri, korkunç sayıda silah sesleri, korkunç sayıda uçaklar. Of günde iki kez, bu çok fazla diye düşündük. Hiç çaresi yoktu, tekrar bomba yağıyordu bu defa, İngiliz haberlerine göre, öbür tarafa Schipol’e. Uçaklar alçalıyor, yükseliyordu havada vızır

vızır ve korkunçtu. Her an, şimdi düşecek ve her şey bitecek diye düşündüm” (Anne Frank, 2010: 124).

Anne korkudan yatağında yatamaz, bacaklarını düz tutamaz hale gelir ve şu şekilde anlatmaya devam eder:

“İlk silah sesinde uykum tamamen dağıldı ve yerimden fırladım. Saat bire kadar karşıdaydım, saat bir buçukta yatakta, saat ikide tekrar babamın yanında ve uçaklar hala vızır vızır uçuyorlardı. Sonra artık silah sesleri kesildi, geri dönebildim saat iki buçukta uyudum” (Anne Frank, 2010: 125) sözlerinde bir çocuğun yaşayabileceği dramatik ruh hali görülmektedir.

10 Mart 1943 Çarşamba günü güncesinde:

“Dün akşam elektrik kısa devre yaptı, ayrıca hiç durmadan silahlar patlıyordu. Silah atışları ve uçaklardan duyduğum korkuyu henüz yenemedim ve neredeyse her gece teselli olmak için babamın yanında yatıyorum. Belki bu çocukça ama bunu bir defa yaşamalısın! Silahlar öyle gümbürdüyor ki insan kendi konuştuğunu bile duymuyor” (Anne Frank, 2010: 98).

Bir başka gün: “Bu sabah yine hava alarmı vardı, tepemizden uçaklar geçti ve tekrar alarm verildi. Alarmların içinde boğuluyordum, uyuyamadım ve canım çalışmak istemiyor” (Anne Frank, 2010:125) şeklindeki ifadeleriyle isteksizliğini yazar. Korkunun şiddeti her geçen gün daha da artar: “Her gün, korku ve depresyona karşı baldıran hapları yutuyorum, ama hiç fark etmiyor, ertesi gün keyifsizliğim daha çekilmez oluyor” (Anne Frank, 2010: 142) diyen Anne, tüm bu yaşananlar sonucu neredeyse gülmeyi unuttuğunu yazar. Korku ve çaresizliklerini ise:

“...beş dakika sonra ateş etmeler başladı, öyle gürültülüydü ki hepimiz holde dikildik. Ev gümbürdüyordu ve bombalar düşüyordu. Kaçıp çantama sarıldım, bir şeye tutunabilmek ve kaçmamak için; zaten bir yere gidemeyiz. Acil bir durumda bizim için sokaklar, aynı bombalanmak kadar tehlikeli” (Anne Frank, 2010: 124) diye yazar.

Anne 28 Şubat 1944’te güncesine ruh halini şu şekilde yansıtır: “Hiçbir şey belli edemiyorum, hiç kimseye, keyifli olmak zorundayım, içimde ise her şeye karşı ümitsizlik var”, “ben çok duygusalım, biliyorum. Ümitsizim ve akılsızım, bunu da biliyorum” (Anne Frank, 2010: 203) der. Tüm bunlardan Anne’nin ruhsal çöküntü yaşadığını anlıyoruz. Sıkıcı yaşantılarından dolayı çekilmez hale geldiklerini, savaşın çok fazla bir gelişme göstermediğini, sonuçta yine Almanların kazanacağını, aç kalacaklarını, daha çok felaketler yaşayacaklarını söyleyerek korkularını dillendirir. Arka evde yakalanma endişesi, korku ve bombardıman altında iki yıl geçirirler.

Tüm bu yaşananlardan dolayı içine kapanır. Bu nedenle korku ve depresyona karşı Baldıran hapları yutar fakat hiç faydası olmaz, ertesi günü keyifsizliği daha da artarak devam eder ve çekilmez olduğunu itiraf eder. Aslında ihtiyacı olan içinden gelerek kahkaha atabilmektir. Bu ona haptan daha iyi gelecektir. Neredeyse gülmeyi unuturlar. Her birinde farklı psikolojik sıkıntılar başlar. Ablasının başı ağrır, Dusse uyuyamaz, bayan van Daan bütün gün sızlanır Anne ise şaşkınlaşır. Anne’yi oyalayan tek şey, ders çalışmak ve öğrenmektir. Bir nebze olsa tüm yaşanan bu acılardan arka evi paylaştığı Peter’in sevgisiyle kurtulur ve ona sığınır.

3.3.Aşka Sığınma

Henüz on üç yaşındaki bir çocuk için, iki yıl boyunca çok zor şartlarda, küçücük bir mekânda, adeta hapis hayatı yaşamak kolay değildir. Anne sempatik, konuşkan, hareketli kişiliğiyle böylesi zor bir hayatı yaşamak zorunda kalır. Bu dönem onun tam da ergenliğe adım attığı dönemdir. Farklı duygular içerisindedir. Kendisi gibi aynı evi paylaşan van Daan'ların oğlu Peter'e âşık olur. Anne'ye göre Peter içe kapanık iyi ve hoş bir çocuktur. Anne fırsat buldukça çatı katına, Peter'in yanına çıkar ve güncesine onunla ilgili şunları yazar: *"Peter ve ben, arka evde düşünme yıllarımızı geçirdik. Çok sık olarak gelecekte, geçmişten ve şimdiki durumlardan konuşuruz, ama söylediğim gibi ben gerçekleri arıyorum ve onun kesin olduğunu biliyorum!"* (Anne Frank, 2010: 312) diyerek özğürce yaşayacakları günlerin özlemini paylaşırlar.

3.4.Sığınaktan Dış Dünyaya Bakış

Anne:

"Dışarıyı korkunç... Gece gündüz zavallı insanlar götürülüyorlar, sırtlarında bir torba ve biraz paradan başkanı hiç bir şey yok yanlarında. Sahip oldukları bunlar bile yolda ellerinden geri alınıyor. Aileleri ayırıp parçalıyorlar, erkekler, kadınlar ve çocukları birbirinden ayırıyorlar. Çocuklar okul dönüşü ebeveynlerini bulamıyorlar. Kadınlar alışverişten eve döndüklerinde kapıyı mühürlenmiş buluyorlar, oğulları Almanya'ya yollanıyor. Herkes korku içinde... Her gece yüzlerce uçak Hollanda semalarından Almanya'ya uçuyor ve şehirleri bombalıyorlar", "Çocuklar üzerlerinde ince bluzlar ve ayaklarında tahta ayakkabılarla dolaşıyorlar, mantosuz, başlıksız, çorapsız ve onlara yardım edebilecek kimse yok. Midelerinde bir şey yok, bir havuç parçasını kemirip duruyorlar. Soğuk evlerinden soğuk sokaklara, oradan okula ve çok daha soğuk sınıflara gidiyorlar" (Anne Frank, 2010: 92-93) cümleleriyle evin dışında olup biteni yazar.

İnsanlar bir hengâme içerisindedir ve Silahların gölgesindeki yaşamı şu şekilde dile getirir: *"Dışarıda insanları izliyorum, bana çok tuhaf görünüyorlar. Sanki hepsinin çok aceleleri varmış gibi neredeyse kendi ayaklarına takılacaklar"* (Anne Frank, 2010: 89) der. Çocukların dramlarına değinir: *"...bir çocuk sokaktan geçenleri durduruyor, bir parça ekmek rica etmek için."* (Anne Frank, 2010: 93).

Bütün Yahudiler 1 Temmuz'a kadar bütün Germen yurtlarını terk etmek zorundadırlar. 1 Nisan ile 1 Mayıs tarihleri arasında Utrecht ili Yahudilerden temizlenir. Anne güncesinde bu durumu şu şekilde ifade eder: *"Aynı zavallı, hasta ve bakımsız bir hayvan sürüsü gibi. Pis kesimhanelere götürülüyorlar zavallı insanlar. Bırak en iyisi ben susayım, çünkü kendi düşüncelerim bile kâbus görmeye yetiyor"* (Anne Frank, 2010: 104-105).

Hollanda günden güne artan işgal havasına girer. Bütün gazeteler işgal haberleriyle doludur. İşgal sözleri her yerde kullanılır. Tartışmalar, açlık, ölüm, bomba, yangın tulumbası, uyku tulumları, Yahudi kimlikleri, zehirli gaz vs. sözleri birbirini izler.

Anne güncesine yaşadıklarının yalnızca bir kısmını yazdığını söyler. Bombalar atıldıkça masumların nasıl korktuğunu, bir pazar günü üç yüz elli İngiliz uçağının İjmuiden'e attığı yarım milyon kilo bombanın evleri rüzgârın salladığı otlar gibi nasıl titrettiğini, çok fazla bulaşıcı hastalığın olduğunu, savaş dolayısıyla gıdasızlık çekildiğini, en küçük temel ihtiyaç için bile kuyrukta beklemek zorunda kalındığını, doktorların arabalarının çalındığı için hastalarına gidemediğini, hırsızlık ve her şeyin fiyatının arttığını, sefaletin diz boyu olduğundan bahseder. Dışarıda alarm, siren sesleri ve uçakların bombardımanı vardır.

4. Kamp ve Ölüm

Bir ihbar sonucu arka eve sığınan Anne, ailesi ev diğerleri oradan alınarak kamplara götürülür. Anne'nin güncesi saklandığı evde kaldığı için kamptaki yaşamı hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Anne ve ablası Margot, İngiliz Birlikleri'nin Bergen-Belsen toplama kampına girerek kamptakileri kurtardığı 12 Nisan 1945'ten yalnızca birkaç hafta önce tifüs nedeniyle hayatlarını kaybederler.

Hijyenik durumların kötü olması sonucu 1944/45 kışında tifüs salgını baş gösterir, binlerce tutuklu tıpkı Anne ve Margot gibi bu hastalığa yenik düşerler. SS yetkilileri, Anne'nin anne babasını da zorunlu çalışma kampına gönderirler. Anne'nin annesi Edith Frank, 6 Ocak 1945 de, Auschwitz-Birkenau kadınlar kampında, açlık ve yorgunluktan ölür. Baba Otto 27 Ocak 1945'te Auschwitz kampında Sovyet Kuvvetleri tarafından serbest bırakılır. Anne'nin sevgilisi Peter van Daan 16 Ocak 1945 de Auschwitz'in tahliyesiyle yürütülerek Mauthausen'e (Avusturya) sürüklenir, orada kurtuluşa sadece üç gün kala 5 Mayıs 1945'de ölür. Böylelikle Anne Frank'ın güncesi "Kitty" de bahsedilen iki yıl süreyle saklanılan evdeki sekiz kişiden yalnızca babası Otto Frank savaş yılları sonunda sağ olarak kurtulur.

Sonuç

Anne Frank, İkinci Dünya Savaşı sırasında saklanmak zorunda kaldığı süre boyunca yaşadıklarını, korkularını ve umutlarını kaydettiği "Kitty" adıyla bir günlük tutar. Bu günlükte Hitler dönemi Almanya'sının sosyo politik durumu, buna maruz kalan kişilerin psikolojik halleri aktarılır. Saklananların tutuklanmasından sonra saklandıkları arka evde bulunan bu günlük, Frank ailesinin saklanmasına yardım edenlerden biri olan Miep Gies tarafından bulunur ve saklanır. Savaşın sona ermesinden sonra baba Otto Frank'a teslim edilir.

Anne, 25 Haziran 1947 tarihinde yayımlanan bu güncesiyle Holokost'ta hayatını kaybeden ve gelecekleri ellerinden alınan çocuklarının simgesi haline gelir. O, suç yalnızca Yahudi bir anne babadan doğmak olan, kilitli kapılar ardındaki ışısız yalnızlıklarda, gün ışığına hasret, yakalanma endişesiyle öksürmekten bile korkan, gözlerinde ölümcül silahlardan doğan sonsuz nefret, ölüm korkusunu gözlerinde güvercin ürkekliğinde yaşayan, kısaca savaşın çocuklarından yalnızca birisidir.

Anne'nin en büyük hayali yazmak, yazmak, yazmak ve büyüdüğünde gazeteci olmaktır. Bu hayalini bizzat gerçekleştirmez ama bugün onun hakkında dünyanın dört bir yanında sayısız çalışmalar yapılmakta, güncesi hâlâ ilk günkü gibi önemini korumakta ve filmleri yapılmaktadır. Bu ise, biz ölümlüler için kıyamete kadar adımı yaşatmak, bir fâni için ölümsüzlüğe ulaşmak demektir. Bu mutluluğa ermek için yazmaya değmez mi, ne dersiniz? Ve bir hüznü gönül için en büyük bahtiyarlık anlaşılmasıdır. Kim bilir bir gün insanlık empati yapar, "öteki" dediğini küçük bir kızın sözlerini dinler ve huzura kavuşur. Dünyanın neresinde olunursa olsun, akli olan herkes bilir ki, kimse anne babasını kendisi seçmez. İnsanlığa düşen, semavi dinlerin işaret ettiği, evrensel aklın üzerinde uzlaştığı erdemdir. Erdemli insanlardan oluşan bir dünyada, eminiz ki kötülük saçan bataklıklar kuruyacak, hem günümüz insanlığı, hem de gelecek nesiller daha yaşanabilir bir dünyaya kavuşacaktır. Sonuç olarak masum bir çocuğun hayatına malolan savaşın insanlara bir şey kazandırmadığına tam aksine ölüme ve hiçliğe sürüklediğini söyleyebiliriz. Savaşta kalanların ise hafızalarında silinmez anılar bıraktı bariz bir gerçektir.

Kaynakça

- Anderson, M. M. (2004). *Hitler Sürgünleri*, Çev. Yurdakul Gündoğdu. İstanbul: Aykırı Yayıncılık.
- Frank, A. (2010). *Anne Frank'ın Anı Defteri*, Çev. Şazimet Nazlı Tekin. İstanbul: Papirüs Yayınevi.
- Frankl, V. E. (2010). *İnsanın Anlam Arayışı*, Çev. Selçuk Budak. İstanbul: Okyanus Yayınevi, 5. Baskı.
- Karaalioglu, S. K. (1982). *Sözlü-Yazılı Kompozisyon Konuşmak ve Yazmak Sanatı*. Ankara: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Lindenmann, R. (2010). *Weimarer Republik und Exil*. Berlin: Cornelsen Verlag.
- Öğretmen, S. (2014). *Anna Seghers'in "Transit" Adlı Romanında Sürgün İzleği*. Van: Yayınlanmamış Yüksek Lisan Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özlü, D. (2001). *Sürgünde On Yıl*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Tan Gazetesi*, 31.07.1938.
- Piper, F. (1998). *Auschwitz Concentration Camp*. Blomington and Indianapolis: Indiana University Press.
- Zeller, B. (2011). *Hermann Hesse*, Çev. Kamuran Şipal. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Zweig, S. (2015). *Amok Koşucusu*, Çev. Selçuk Ünlü, Konya: Palet Yayınları.